

Вивчення ігрових прийомів здійснювалося з використанням спеціально розроблених вправ, об'єднаних у навчальні комплекси, які відповідали етапам навчання і підпорядковувалися основним дидактичним принципам.

Вирішення виховних завдань передбачало реалізацію вправ, спрямованих на розвиток спритності і прудкості, координаційних й швидкісних здібностей у підготовчій та першій половині основної частини заняття. Вправи, що вимагають прояву сили, швидкісно-силових здібностей, а також спеціальної витривалості виконувалися у другій половині основної частини заняття. У заключній частині заняття вправи на розслаблення та розтягування дозволяли покращити гнучкість дітей.

Експериментальна методика передбачала використання різноманітних методів і методичних прийомів навчання й виховання, а саме наочні методи – показ учителем, демонстрація на схемі та відео, перегляд навчальних занять і офіційних змагань; словесні методи – розповідь, пояснення, вказівка, зауваження, переконання, бесіда; практичні методи – методи чітко регламентованих вправ, ігровий метод, змагальний метод. Методи чітко регламентованих вправ включали методи навчання руховим діям – метод навчання вправ загальною (у цілому), метод навчання вправ по частинах, метод поєданого впливу і методи виховання фізичних якостей – методи стандартних вправ, методи перемінних вправ.

Необхідною складовою експериментальної методики виступав контроль та самоконтроль, який розглядався у трьох аспектах: як елемент загального керівництва процесом; як набір спеціальних заходів педагогів; як забезпечення зворотного зв'язку з метою спостереження за станом дітей. Зазначення кількісно-якісних показників характеристик пропонованих вправ дозволяло оцінити ефективність підібраних засобів, методів, умов їх реалізації та відповідність конкретним педагогічним завданням. Водночас діяльність кожної дитини передбачала дії самоконтролю, зокрема самооцінку і самокорекцію. Самооцінка включала виділення власних знань, умінь, навичок щодо опанування гри в футбол та зіставлення їх з вимогами, що ставляться до учня. На цій основі юний футболіст як самостійно, так і за допомогою вчителя корегував подальшу свою діяльність.

Висновки. Розроблено експериментальну методику вдосконалення фізичного виховання учнів середнього шкільного віку, яка визначає організаційно-методичні основи використання футболу у цьому педагогічному процесі, а саме: успішне вирішення системи педагогічних завдань, належне планування та розподіл навчального матеріалу, забезпечення передумов навчання ігровим прийомам, використання різноманітних форм занять, відповідних комплексів засобів та методів педагогічного впливу, що вправно дозуються і регулюються, а також заходи контролю і самоконтролю. Удосконалення фізичного виховання учнів середнього шкільного віку засобами футболу може бути забезпечене на основі єдності вищезазначених компонентів та повної реалізації кожного із них.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Віхров К. Л. Футбол у школі: навчально-методичний посібник / К. Л. Віхров. – К.: Комбі ЛТД, 2002. – 255 с.
2. Костюкевич В. М. Футбол: Навч. посібник для студ. фак. фіз. виховання / В. М. Костюкевич. – Вінниця: ВАТ Віноблдрукарня, 1997. – 260 с.
3. Наумчук В. І. Теоретико-методичні основи навчання спортивним іграм: Навчальний посібник / В. І. Наумчук. – Тернопіль: Астон, 2014. – 180 с.
4. Швыков И. А. Футбол в школе / И. А. Швыков. – М.: Терра-Спорт, Олимпия Пресс, 2002. – 144 с.

Хоптовий А.

Науковий керівник – доц. Наумчук В. І.

МЕТОДИКА УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ШКОЛЯРІВ НА СЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТТЯХ З ФУТБОЛУ

Актуальність дослідження. Удосконалення системи фізичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів передбачає пошук та розробку нових форм, засобів і методів навчально-виховної, спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи. При цьому важливим інструментом педагогічного впливу виступає футбол – один з найпопулярніших й доступних видів спорту.

Аналіз науково-методичної літератури свідчить, що формування техніко-тактичної майстерності футболістів відноситься до числа пріоритетних питань, які потребують ефективного вирішення на шляху до високих спортивних досягнень. У системі фізичного виховання та багаторічної підготовки процес удосконалення рухових дій є постійним і нескінченним.

У працях К. Віхрова, Д. Кіркендалла, Г. Монакова, Є. Столітенка та інших авторів зазначається, що на сьогодні методика технічної підготовки юних футболістів розроблена недостатньо, відсутні об'єктивні критерії оцінювання оволодіння технікою гри за роками навчання, за допомогою яких можна ефективно управляти навчально-тренувальним процесом [1, с.6]. Традиційні методичні підходи до становлення техніко-тактичної майстерності не забезпечують необхідної якості цієї складової спортивної підготовки [2, с.20]. На практиці вивчення окремих ігрових прийомів здійснюється непослідовно та безсистемно, має місце форсування планомірної техніко-тактичної підготовки, що знижує якість оволодіння необхідними вміннями й навичками і негативно впливає на подальшу спортивну підготовку. Ефективність технічної підготовки юних футболістів знижується і через недостатню забезпеченість педагогічних умов [3, с.265]. У підсумку більшість фахівців відзначає невідповідність рівня техніко-тактичної підготовленості вітчизняних футболістів кращим світовим зразкам.

Актуальність теми дослідження зумовлюється, з одного боку потребою формування здорової, всебічно й гармонійно розвинутої особистості школяра, вдосконалення її здібностей, реалізацією істинних сил, а з іншого, необхідністю сучасних розробок покращання й удосконалення техніко-тактичної підготовки юних футболістів як складової процесу фізичного виховання.

Мета статті – розкрити зміст методики удосконалення техніко-тактичної підготовки юних футболістів на секційних заняттях в ЗОШ.

Результати дослідження та їх обговорення. В основу формування експериментальної методики були покладені педагогічні умови вдосконалення техніко-тактичної підготовки юних футболістів, а саме:

- підвищення якості спортивного відбору, орієнтації та прогнозування у футболі;
- розробка новітніх методик оволодіння технікою і тактикою гри, технологій їх реалізації з урахуванням статево-вікових та індивідуальних особливостей дітей, наявного рівня їх техніко-тактичної підготовленості;
- належне матеріально-технічне та інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу школярів;
- реалізація взаємозв'язку й взаємосприяння навчальної, тренувальної і змагальної діяльності; техніко-тактичної та інших компонентів спортивної підготовки юних футболістів;
- системне і планове використання форм та видів організації навчально-тренувального процесу відповідно до етапів спортивної підготовки, індивідуальних можливостей учнів;
- покращання якості комплексного контролю, самоконтролю та взаємоконтролю юних футболістів.

Рівень індивідуальної техніко-тактичної підготовленості залежить від синтезу спеціалізації та універсалізації футболіста. Оскільки універсалізація базується на високому рівні спеціалізації гравця, надзвичайно важливим є надійне виконання ним функцій та обов'язків свого амплуа. Необхідно також враховувати не тільки якість виконання окремих прийомів, але і їх ефективність, значущість та місце виконання.

Для гравців різних амплуа, в тому числі і воротаря, характерні різні коефіцієнти значущості техніко-тактичних дій. Найбільш значущими для крайніх захисників є відбір м'яча, перехоплення м'яча, гра головою; для заднього центрального захисника – перехоплення, відбір м'яча, довгі передачі; для переднього центрального захисника – відбір м'яча, перехоплення, гра головою; для опорного півзахисника – довгі, середні та короткі передачі, відбір м'яча; для крайніх півзахисників – короткі, середні та довгі передачі, дриблінг; для центрального півзахисника – короткі та середні передачі вперед, дриблінг, удари у площину воріт; для нападників – удари у площину воріт, дриблінг, гра головою [4]. Зазначені коефіцієнти використовуються у спортивній науці для аналізу та оцінки техніко-тактичної діяльності футболістів.

Відповідно до цього, розробка системи засобів експериментальної методики передбачала урахування коефіцієнту використання техніко-тактичних дій кожного гравця відповідно до його ігрового амплуа. Так удосконалення техніко-тактичної підготовленості гравців захисної ланки здійснювалося на основі вправ та ігрових завдань, пов'язаних, насамперед, з відбором м'яча, виконання коротких, середніх і довгих передач, а також з грою головою. Широко

використовувалися вправи з взаємодією гравців під час страховки партнера, колективного відбору м'яча, протидії комбінаціям «гра у стінку», «схрещування», «передача в один дотик» та ін. Пропонувалися ігрові завдання зі створенням штучного положення «поза грою», шикуванням «стінки», у яких відпрацьовувалася взаємодія захисників і воротаря.

Покращання технічних елементів і тактичних дій гравців середньої ланки вимагало першочергового акценту в навчально-тренувальній діяльності на реалізацію різновидів передач, відбір м'яча, дриблінг та удари у ворота з різних дистанцій. Удосконалення взаємодії гравців півзахисту здійснювалася також у таких тактичних комбінаціях, як «гра у стінку», «передача в один дотик», «схрещування», «зміна місць», «пропускання м'яча».

Провідними засобами удосконалення техніко-тактичних дій гравців лінії атаки виступали удари у ворота ногою і головою, дриблінг та короткі й середні передачі. Часто вживалися вправи й ігрові завдання з маневруванням гравців, передачами, веденням м'яча, обманними рухами та виходом гравця на ударну позицію.

Оскільки зміст секційних занять визначається змагальною діяльністю, експериментальна методика вдосконалення техніко-тактичної підготовки юних футболістів передбачала широке використання можливостей моделювання. Завдяки змодельованим ігровим ситуаціям, максимально наближених до реальних умов змагань, на заняттях систематично награвалися певні моделі гри і, зокрема, різноманітні «зв'язки» гравців.

Наявність ігрових «зв'язок», присутність у них гравців конструктивного плану, а у взаємодіях партнерів по команді – завчасно розучених конкретних дій, є основою логічних комбінацій футболістів. Моделювання різноманітних взаємодій у «зв'язках» створює необхідні передумови для ефективної тактичної діяльності гравців. Д. Харві, Р. Дангворт, Д. Міллі, К. Гіффод вважають, що якісна взаємодія чотирьох – п'яти «зв'язок» футболістів забезпечує команді значні переваги над суперником, а сформованість восьми – десяти «зв'язок» характеризує вже суперкомандну гру, проти якої у суперника практично немає можливості захистити власні ворота [5].

При підборі ігрових вправ і завдань, спрямованих на вдосконалення індивідуальних та колективних техніко-тактичних дій, ми виходили зі структури змагальної діяльності. Для цілеспрямованого формування ігрових «зв'язків», наприклад у вправах, що моделюють наступальні групові взаємодії, встановлювався чіткий контроль за кількістю дій гравців, напрямком запропонованих комбінацій, вибором найефективніших зон для останньої передачі м'яча, а також за оптимальною дистанцією результативних завершальних ударів.

Таким чином, окрім урахування коефіцієнта значущості техніко-тактичних дій гравців різних амплуа, система засобів експериментальної методики включала вправи та рухові завдання, спрямовані на формування ігрових «зв'язків» між гравцями.

Розроблена система засобів удосконалення техніко-тактичної підготовки юних футболістів була спрямована на:

- а) оволодіння учнями сучасними ігровими прийомами та навчання умінню виконувати їх оптимальними способами у різних умовах;
- б) навчання школярів умінню поєднувати певні ігрові прийоми у різній послідовності;
- в) оволодіння комплексом прийомів гри, якими доводиться найчастіше користуватися у змагальній діяльності відповідно до ігрового амплуа гравця;
- г) постійне підвищення якості виконання прийомів, покращання загальної узгодженості рухів.

Експериментальна методика вдосконалення техніко-тактичної підготовки юних футболістів передбачала використання різноманітних методів й методичних прийомів фізичного виховання і спортивної підготовки, а саме наочні методи – показ, демонстрація на схемі та відео, перегляд навчальних занять та офіційних змагань; словесні методи – розповідь, пояснення, вказівка, зауваження, переконання, бесіда; практичні методи – методи чітко регламентованих вправ, ігровий та змагальний.

Практичними методами удосконалення техніко-тактичних дій виступали методи чітко регламентованих вправ, ігровий та змагальний. Серед способів навчання руховим діям використовувалися метод навчання вправ загалом (у цілому), метод навчання вправ за частинами та метод поєднаного впливу. Найуживанішими методами виховання фізичних якостей були методи стандартних і перемінних вправ та метод колового тренування. При цьому увага учнів зосереджувалася на формуванні знань щодо раціональних способів виконання

рухових дій, адекватному сприйманні учнями своїх рухів, виховання фізичних якостей, а також оволодінні уміннями оцінювати прийоми гри.

Необхідною складовою експериментальної методики виступав контроль та самоконтроль, у якому чинне місце займала перевірка та оцінка діяльності учнів. Від того, наскільки якісно здійснювався контроль та оцінювалися навчально-тренувальні досягнення юних футболістів, багато у чому залежала поведінка учнів, їх ставлення до тренування, а також формування самостійності, ініціативи та працелюбства.

Оволодіння учнями необхідними теоретичними знаннями, відповідними уміннями і навичками, активізація їх пізнавальної діяльності, залучення до виконання індивідуальних завдань з футболу забезпечували розуміння школярами сутності фізичного вдосконалення, стимулювали їх до пошуку практичних шляхів його досягнення. Формування у дітей усвідомленої потреби у фізичному вдосконаленні вимагало включення учнів в активну пізнавальну діяльність, що передбачало передачу їм низки функцій, пов'язаних з змістовною стороною навчально-виховного процесу. Це надавало можливість школярам ставати повноправним суб'єктом педагогічного процесу, реалізовувати прагнення до самовизначення та самоствердження.

Висновки. Експериментальна методика вдосконалення техніко-тактичної підготовки юних футболістів на секційних заняттях в ЗОШ передбачала реалізацію системи засобів, яка враховує коефіцієнт використання техніко-тактичних дій кожного гравця відповідно до його ігрового амплуа і відповідає завданням формування ігрових «зв'язків» між гравцями. Така систематизація тренувальних засобів дозволила, з одного боку, цілеспрямовано впливати на техніко-тактичну підготовку юних футболістів як складової процесу фізичного виховання, а з іншого – уможливила формування здорової, всебічно й гармонійно розвинутої особистості школяра. Навчально-виховний процес забезпечувався комплексом загальнопедагогічних (словесними, наочними) і практичних методів: чітко регламентованих вправ, ігровим і змагальним. При цьому на кожному секційному занятті дозування навантажень відповідало його педагогічним завданням, віковим та індивідуальним особливостям учнів, змісту навчально-тренувальних вправ та умовам їх виконання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Монаков Г. В. Подготовка футболистов. Теория и практика / Г. В. Монаков. – М.: Советский спорт, 2005. – 288 с.
2. Столітенко Є. В. Фізичне виховання учнів 1-11 класів у процесі занять футболом: посібник / Є. В. Столітенко. – К.: ФФУ, 2011. – 300 с.
3. Наумчук В. І. Педагогічні умови вдосконалення технічної підготовки юних футболістів / В. І. Наумчук // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: Зб. наук. праць Волинського національного університету ім. Л. Українки. – Луцьк: РВВ „Вежа”, 2008. – Т.3. – С. 264 – 268.
4. Костюкевич В. М. Управление тренировочным процессом футболистов в годичном цикле подготовки / В. М. Костюкевич. – Винница: Планер, 2006. – 683 с.
5. Харви Д. Футбол для начинающих / Д. Харви, Р. Дангворт, Д. Милли, К. Гиффод. – М.: Астрель, 2001. – 264 с.

Чайка І.

Науковий керівник – доц. Наумчук В. І.

РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ РУХЛИВИХ ІГОР

Актуальність дослідження. У вітчизняній системі початкової освіти чільне місце посідає фізичне виховання школярів. Фізичне виховання є невід'ємною складовою навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи, спрямованою на всебічне й гармонійне вдосконалення учнів, на якісну їх підготовку до життя, що здійснюється в єдності з розумовим, моральним, естетичним вихованням та трудовим навчанням.

Одним із перспективних напрямків удосконалення системи фізичного виховання у загальноосвітній школі є пошук і наукове обґрунтування ефективних засобів та методів розвитку рухових якостей і, зокрема координаційних здібностей дітей. Л. Волков, В. Лях, В. Леонов, Л. Сергієнко, В. Платонов, Т. Селезньова та інші вчені пов'язують координаційні